

Brussel, 19 januari 2015

**BERICHT AAN ALLE ERKENDE REVISOREN
BERICHT 2015-1**

Geachte Confrater

Betreft: Medewerking prudentieel toezicht per einde boekjaar

Deze mededeling strekt ertoe:

- een aantal punten onder de aandacht te brengen die van belang kunnen zijn in het kader van de controle van de financiële overzichten, de beoordeling van de interne controle en de verslaggeving aan de toezichthouders in het kader van de medewerking aan het prudentieel toezicht;
- toelichting te verstrekken bij een aantal ontwikkelingen op regelgevend vlak;
- een aantal aspecten in herinnering brengen inzake de uitwisseling van informatie met de toezichthouders en de verslaggeving aan het wettelijk bestuursorgaan.

1. AANDACHTSPUNTEN

Deze mededeling heeft enkel tot doel bepaalde specifieke punten onder de aandacht te brengen die in overweging dienen genomen te worden tijdens de uitvoering van de werkzaamheden.

Dit bericht heeft niet tot doel exhaustief te zijn met betrekking tot de punten die door de revisoren in overweging dienen genomen te worden. De Bestuursraad neemt derhalve geen verantwoordelijkheid voor het exhaustieve karakter van de in dit bericht vermelde aandachtspunten.

Het is de verantwoordelijkheid van de revisoren na te gaan welke punten een bijzondere aandacht vragen rekening houdend met de specifieke aard van de instelling en de door hen gemaakte inschatting van de controlerisico's.

1.1 Gemeenschappelijke aandachtspunten

- 1.1.1 Risico's en kwetsbaarheden financiële stelsel, visie van het Directiecomité van de Nationale Bank van België als macroprudentiële autoriteit¹

Het Directiecomité van de Bank hield zijn tweede vergadering als macroprudentiële autoriteit op 7 oktober 2014.

¹ Basis: Persmededeling Nationale Bank van België van 10 oktober 2014.

Tijdens zijn tweede vergadering als macroprudentiële autoriteit besprak het Directiecomité van de Bank het verloop van de risico's en de kwetsbaarheden in het Belgische financiële stelsel. De situatie op de financiële markten is in de laatste maanden verder verbeterd, met als gevolg dat het niveau van de volatiliteit en van de spreads verder daalde. De Bank is niettemin van mening dat er voor de financiële sector grote risico's blijven bestaan. Het economische herstel is zwakker dan verwacht, waardoor er neerwaartse druk wordt uitgeoefend op de inflatie en de nominale rendementen. Deze zwakke macro-economische omstandigheden leiden tot grote moeilijkheden voor de privésector, met inbegrip van de financiële sector, terwijl de publieke sector zijn schuldenlast moet verminderen.

Hoewel er op de korte termijn enige verbetering lijkt te ontstaan in de winstgevendheid, onder meer door enkele efficiëntieverbeteringen, verwacht de Bank dat de onderliggende winstgevendheid van de Belgische banksector, ondanks het herstructureringsproces dat in de nasleep van de financiële crisis in gang werd gezet, onder druk zal blijven staan. De lage rentetarieven en het ongunstige ondernemingsklimaat wegens de netto rentebaten, het volume van de activiteiten en de kwaliteit van de activa. De verzekeringsondernemingen staan ook voor grote uitdagingen, gezien de hoge rentevoeten die nog steeds gewaarborgd worden op een groot deel van hun verplichtingen en de hernieuwing van hun obligatieportefeuille tegen lagere rentevoeten, die in sommige gevallen werden versneld door de realisatie van meerwaarden in 2013 en 2014. De geleidelijke tenuitvoerlegging van Solvency II vormt een extra uitdaging voor de verzekeringsondernemingen.

Bijgevolg moedigt de Bank de financiële instellingen aan hun herstructureringsproces voort te zetten en verder te streven naar efficiëntieverbeteringen. De Bank verwacht dat de banken en de verzekeringsondernemingen hun solvabiliteitspositie zullen blijven verbeteren en dat zij bijgevolg de betalingen aan de verzekeringnemers en de uitkeringen aan de aandeelhouders zullen beperken indien dit nodig blijkt om hun activiteiten op de lange termijn te ondersteunen. De verbetering van hun solvabiliteitspositie, door ingehouden winsten en/of de uitgifte van kapitaal, zal van groot belang zijn om het hoofd te kunnen bieden aan de nieuwe uitdagingen waarmee zij geconfronteerd worden als gevolg van het economisch klimaat en de toenemende solvabiliteitsvereisten. De Bank verwacht ook dat de verzekeringsondernemingen de realisatie van meerwaarden zorgvuldig afwegen tegen deze uitdagingen. Bovendien is de Bank van oordeel dat de maximale gewaarborgde rentevoet voor nieuwe groeps- en individuele verzekeringsovereenkomsten dient verlaagd te worden, zodat deze beter de huidige marktomstandigheden zou weerspiegelen.

Het lage niveau van het nominale rendement zou de banken en de verzekeringsondernemingen ertoe kunnen aanzetten om buitensporige risico's te nemen. Hoewel er tot dusver weinig gegevens zijn die erop wijzen dat er sprake is van een zoektocht naar rendement, blijft de Bank alert voor dergelijke risico's. Het Directiecomité van de Bank blijft inzonderheid nauwgezet toezicht houden op de Belgische woningmarkt en blijft ook de impact beoordelen van de prudentiële maatregelen die eind 2013 werden genomen voor Belgische woningkredieten. In de afgelopen maanden waren er tekenen die wijzen op een afvlakking, hoewel de Bank verwacht dat de volatiliteit zal toenemen en dat er in het tweede halfjaar eventueel tijdelijk een opwaartse druk op de prijzen zal ontstaan, als gevolg van de recente beslissingen van gewestelijke regeringen om de fiscale behandeling van door de eigenaars bewoonde huizen aan te passen. De Bank zal de mogelijke impact van het nieuwe fiscale regime op de financiële stabiliteit van nabij volgen.

Hoewel de recente ontwikkelingen op de markt voor commercieel vastgoed lijken te wijzen op een zekere matiging, is waakzaamheid gerechtvaardigd, aangezien de blootstelling van de financiële instellingen aan deze sector is toegenomen. In dit verband beveelt het Directiecomité van de Bank de banken en de verzekeringsondernemingen aan de volledigheid en de juistheid van de gegevens over commercieel vastgoed te verbeteren en de kwaliteit van hun leningen en de waarde van hun onderpand regelmatig te laten beoordelen door derden, om te garanderen dat deze activa correct en voorzichtig gewaardeerd worden op hun balans.

1.1.2 IFRS gewijzigde regelgeving²

Voor boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2014 zijn in IFRS/IFRIC een aantal belangrijke wijzigingen doorgevoerd en/of door de Europese Unie goedgekeurd.

Onderstaand wordt ingegaan op:

- IFRS 10 Geconsolideerde jaarrekening;
- IFRS 11 Gezamenlijke overeenkomsten (Joint arrangements);
- IFRS 12 Informatieverschaffing over belangen in andere entiteiten;
- aanpassing aan IAS 39 Vernieuwing van derivaten en de voortzetting van hedge accounting;
- IFRIC Interpretatie 21 Heffingen (Levies).

IFRS 10 Geconsolideerde jaarrekening, IFRS 11 Gezamenlijke overeenkomsten (Joint arrangements) en IFRS 12 Informatieverschaffing over belangen in andere entiteiten

Met ingang van het boekjaar 2014 dienen de nieuwe verslaggevingsstandaarden voor consolidatie, gezamenlijke overeenkomsten en de daarmee samenhangende toelichtingen voor het eerst in de Europese Unie verplicht te worden toegepast. Dat is één jaar na de invoeringsdatum van de IASB, omdat de Europese Commissie ondernemingen meer tijd gunde de nieuwe standaarden in te voeren.

De toepassing van deze nieuwe standaarden kan tot aanzienlijke aanpassingen in de verslaggeving leiden. Zo kan de eerste toepassing van IFRS 10 en IFRS 11 leiden tot wijzigingen in de consolidatiekring en/of de wijze waarop gezamenlijke overeenkomsten in de jaarrekening worden verwerkt. Het is niet meer mogelijk de proportionele consolidatiemethode toe te passen. In de door ESMA gepubliceerde European Common Enforcement Priorities³ (ECEP) staat waar ondernemingen bij deze standaarden op moeten letten bij het opstellen en controleren van de financiële verslaggeving 2014.

In IFRS 10 staat dat consolidatie afhankelijk is van het al dan niet hebben van zeggenschap. Verschillende principes moeten worden gehanteerd bij de beoordeling van de vraag of een onderneming zeggenschap heeft over een andere entiteit. Deze principes worden uitgelegd aan de hand van de Toepassingsleidraad in Bijlage B bij IFRS 10 en voorbeelden daarin. Van zeggenschap is sprake indien een onderneming (i) de zeggenschap heeft over een andere entiteit en daardoor de relevante activiteiten van die andere entiteit kan sturen, (ii) blootgesteld is aan en/of een recht heeft op een variabel rendement en (iii) de mogelijkheid heeft op basis van zijn zeggenschap het rendement te beïnvloeden. Paragraaf 7(a) van IFRS 12 vereist dat de onderneming in de toelichting melding maakt van de belangrijkste inschattingen en veronderstellingen die zij in dit kader heeft gehanteerd.

Paragraaf 10 van IFRS 12 vereist onder meer dat ondernemingen informatie verstrekken over de belangen van derden (Non Controlling Interests, ofwel NCI's). De vereiste toelichtingen moeten het voor de gebruiker van de financiële verslaggeving mogelijk maken de belangen van derden in de activiteiten en kasstromen te begrijpen. Zo moet voor elk dochtermaatschappij met een materieel belang van derden in de toelichting worden vermeld welke bedragen aan dividend zijn betaald. Ook moet samengevatte financiële informatie over de activa, schulden, winst en verlies en de kasstromen van de betreffende dochtermaatschappijen worden opgenomen. Bij

² Tekst overgenomen uit "In Balans 2014 Kwaliteit Accountantscontrole en Verslaggeving", AFM, oktober 2014. De revisoren kunnen tevens bijkomende informatie aangaande de IFRS gewijzigde regelgeving vinden in Tax, Audit & Accountancy, Nr. 44 "IFRS Periodieke Informatie – januari – juni 2014".

³ http://www.esma.europa.eu/system/files/2014-1310_esma_sets_enforcement_priorities_for_listed_companies_financial_statements_final.pdf

de beantwoording van de vraag of een belang van derden in een dochtermaatschappij materieel is, moeten zowel kwantitatieve als kwalitatieve factoren in acht worden genomen. De IFRS Interpretations Committee (IFRS IC) heeft dit in de IFRIC Update van september 2014 bevestigd.

Met de invoering van IFRS 10 worden de financiële gegevens van dochtermaatschappijen die kwalificeren als 'Beleggingsentiteiten' niet meer in de consolidatie betrokken. Deze entiteiten worden gewaardeerd tegen reële waarde met waardemutaties in de winst- en verliesrekening.

Paragraaf 10(b)(ii) van IFRS 10 en paragraaf 24(b) van IFRS 12 gaan in op de verplichting om de aard en de wijziging toe te lichten in de materiële risico's die verbonden zijn aan belangen in zowel geconsolideerde als niet-geconsolideerde gestructureerde eenheden. In de ECEP wordt hier aandacht voor gevraagd. Ook voor deze toelichting geldt dat deze ondernemings specifiek moet zijn.

De classificatie van gezamenlijke overeenkomsten

In tegenstelling tot de vorige standaard (IAS 31) vindt de classificatie van gezamenlijke overeenkomsten volgens IFRS 11 niet uitsluitend plaats op basis van de juridische structuur. Er moet ook rekening worden gehouden met de contractuele bepalingen en de 'overige feiten en omstandigheden' voor zover deze leiden tot afdwingbare rechten op activa en verplichtingen tot betaling van schulden.

De criteria om te bepalen of een gezamenlijke overeenkomst als een gezamenlijke bedrijfsactiviteit dan wel als een joint venture classificeert, zijn opgenomen in IFRS 11. Er is sprake van een joint venture als de participanten in een gezamenlijke overeenkomst geen directe rechten op de activa hebben en niet direct verantwoordelijk zijn voor de schulden van de gezamenlijke overeenkomst. In alle andere gevallen is sprake van een gezamenlijke bedrijfsactiviteit. Een joint venture wordt volgens de equity-methode in de jaarrekening verwerkt. Bij een gezamenlijke bedrijfsactiviteit worden de activa, verplichtingen, opbrengsten en kosten opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening voor het aandeel van de onderneming.

Sinds medio 2013 heeft IFRS IC meermalen aandacht besteed aan kwesties die samenhangen met de classificatie van gezamenlijke overeenkomsten. Het ging hierbij in het bijzonder om aspecten betreffende 'andere feiten en omstandigheden'. In de IFRIC Update van september 2014 heeft de IFRS IC haar observaties en conclusies gepubliceerd. ESMA dringt erop aan dat ondernemingen en hun accountants rekening houden met de observaties en conclusies van de IFRS IC en de publicaties op dat gebied volgen.

De eerder vermelde paragraaf 7 van IFRS 12 vereist ook dat de onderneming in de toelichting melding maakt van de belangrijkste inschattingen en veronderstellingen die zij bij de classificatie van gezamenlijke overeenkomsten hanteert. Om te kunnen inschatten wat de aard en de omvang van de financiële effecten van gezamenlijke overeenkomsten zijn op de jaarrekening van de onderneming dient financiële informatie te worden verstrekt. Tevens is vereist het vermelden van de aard van en de wijzigingen in de risico's die verbonden zijn aan de belangen in joint ventures.

Aanpassing aan IAS 39 Vernieuwing van derivaten en de voortzetting van hedge accounting

Om het tegenpartijrisico bij 'Over The Counter' instrumenten te mitigeren, moet er gebruik worden gemaakt van centrale clearing houses. In deze aanpassing maakt de IASB helder dat het vervangen van de oorspronkelijke tegenpartij door een clearing house, onder voorwaarden, geen aanleiding geeft tot het beëindigen van hedge accounting.

IFRIC Interpretatie 21 Heffingen (Levies)

Deze interpretatie handelt over het vraagstuk wanneer voor een door de overheid opgelegde heffing, bijvoorbeeld een vast percentage van de omzet die in een boekjaar door een onderneming wordt gegenereerd een verplichting moet worden opgenomen in de jaarrekening. In de interpretatie wordt aansluiting gezocht bij de gebeurtenis of activiteit die aanleiding geeft tot het opleggen van de heffing. De omstandigheid dat de onderneming economisch gedwongen wordt de activiteiten voort te blijven zetten, is geen feitelijke verplichting. De interpretatie sluit aan bij de principes uit IAS 37 Voorzieningen, voorwaardelijke verplichtingen en voorwaardelijke activa.

1.1.3 Bijkomende opmerkingen aangaande IFRIC Interpretatie 21 Heffingen (Levies)

Deze interpretatie is reeds van toepassing in 2014. Voor de ondernemingen die de door de "EU" goedgekeurde versie van IFRS toepassen is deze interpretatie echter pas van toepassing met ingang van 2015 (dit was reeds voorzien van bij de bekrachtiging van de interpretatie).

Deze interpretatie behandelt enkel de vraag op welk moment een onderneming een voorziening voor een heffing moet erkennen op de balans. Paragraaf 3 van IFRIC 21 vermeldt expliciet dat de interpretatie niet tot doel heeft een antwoord te bieden of de voorziening voor een heffing aanleiding geeft tot de opname van een actief of het boeken van een kost. Daarvoor wordt verwezen naar de overige standaarden.

Voor de ondernemingen die per 1 januari een voorziening voor een heffing dienen te erkennen, stelt zich derhalve de vraag of de ten laste neming van de heffing al dan niet gespreid kan worden in de tijd. De ten laste neming kan niet voor alle heffingen worden gespreid in de tijd.

IFRIC 21 is onder meer van toepassing op volgende heffingen (niet exhaustieve lijst):

- de bijdragen aan het "Resolutiefonds";
- de bijdragen aan het "Bijzondere Beschermingsfonds voor deposito's en levensverzekeringen");
- de zogenaamde "abonnementstaks";
- de bankentaks;
- bepaalde bijdragen verschuldigd door de instellingen voor collectieve belegging.

Naast de eerder genoemde "sectorale" heffingen zijn er nog andere heffingen, zoals onder meer de onroerende voorheffing, die onder toepassing vallen van IFRIC 21.

1.2 Instellingen onder toezicht van de Bank

1.2.1 Kredietinstellingen

1.2.1.1 De wet van 25 april 2014

De wet van 25 april 2014 op het statuut van en het toezicht op kredietinstellingen (wet van 25 april 2014) vervangt de gelijknamige wet van 22 maart 1993, en werkt onze wetgeving bij in het licht van het nieuwe Europese kader (CRD IV, gemeenschappelijk toezichtsmechanisme).

De noodzaak tot een volledige herziening van de wet van 22 maart 1993 wordt voor een groot stuk verklaard door de omzetting van Richtlijn 2013/36/EU (Richtlijn van 26 juni 2013 betreffende toegang tot het bedrijf van kredietinstellingen en het prudentieel toezicht op kredietinstellingen en beleggingsondernemingen). Richtlijn 2013/36/EU, aangevuld met een uitvoeringsverordening (Verordening nr. 575/2013), vervangt Richtlijnen 2006/48/EG en 2006/49/EG. Richtlijn 2013/36/EU geeft op Europees niveau uitvoering aan de prudentiële regels die door het Bazelse Comité voor Banktoezicht werden uitgewerkt (de zogenaamde “Bazel III”-regels). Die internationale hervormingen die in de nieuwe wet worden vertaald beogen zowel de financiële soliditeit van de banken als hun *corporate governance* te versterken.

De financiële crisis heeft een structurele onderkapitalisatie en een acuut liquiditeitsprobleem van sommige banken aan het licht gebracht. Richtlijn 2013/36/EU tracht daar met volgende maatregelen een antwoord op te bieden:

- een versterking van het eigen vermogen van de banken, zowel kwantitatief als kwalitatief;
- strengere liquiditeitsvereisten om het liquiditeitsrisico op korte en langere termijn te beheren;
- normen die moeten verhinderen dat de uitkering van dividenden en premies of de toename van de kredietverlening het voorzichtig beheer en de soliditeit aantasten;
- een hefboomratio tussen het kapitaal en de activa, alsook een betere inachtneming van de wederpartijrisico's verbonden aan de blootstelling aan derivaten;
- de versterking van de regels inzake corporate governance van de banken en hun toezicht.

Naast de omzetting van Richtlijn 2013/36/EU, beoogt de nieuwe bankwet vooruit te lopen op de hervormingen die op internationaal niveau in de steigers staan, onder meer op vlak van governance-vereisten, door het toezicht op de kredietinstelling verder te versterken op drie niveaus: het wettelijk bestuursorgaan, het operationele niveau en het toezicht door de toezichthouder. Daarom bevat de wet volgende maatregelen:

- de aanwezigheid van een onafhankelijk bestuurder in elk van de comités (auditcomité, risicocomité, remuneratiecomité en benoemingscomité) die in de schoot van het wettelijk bestuursorgaan zijn opgericht;
- de verplichte oprichting van een directiecomité en de verankering in de wet van de drie onafhankelijke controlefuncties (audit, *compliance* en risicobeheer);
- de uitbreiding tot alle kredietinstellingen van de voorafgaande goedkeuring door de toezichthouder van hun strategische beslissingen.

Een andere belangrijke component van de wet betreft de regels inzake het herstel en de afwikkeling van kredietinstellingen, waarbij wordt uitgegaan van een groot deel van de bepalingen uit het ontwerp van Bank Recovery and Resolution richtlijn waarover een akkoord bestond bij de opmaak van de wet. Dit geldt bijvoorbeeld voor de herstel- en afwikkelingsplannen, die respectievelijk door de kredietinstellingen zelf en door de afwikkelingsautoriteit dienen te worden opgesteld.

Een derde belangrijke component waarin België het voortouw neemt, betreft de *trading*-activiteiten. Op basis van de bepalingen van de wet wordt het kredietinstellingen verboden om te handelen voor eigen rekening. Een reeks andere trading-activiteiten voor rekening van derden wordt niet verboden, doch wel beter omkaderd. Deze activiteiten, zoals market making of liquiditeitsbeheer, zullen mogelijk zijn binnen te bepalen risicolimieten en met inachtnaam van begeleidende maatregelen.

Het prudentieel toezicht van kredietinstellingen naar Belgisch recht wordt behandeld in Boek II, Titel III (artikelen 141 tot en met 154 van de wet). Het toezicht op de bijkantoren van EER-kredietinstellingen wordt behandeld in Boek III, Titel I, Hoofdstuk IV (artikelen 319 tot en met 326), het toezicht op de bijkantoren van niet EER-kredietinstellingen wordt behandeld in Boek III, Titel II, Hoofdstuk III (artikelen 337 tot en met 339).

Het toezicht wordt op diverse punten aangescherpt. Bovendien wordt het toezicht meer toegespitst op kredietinstellingen waarvan het risicoprofiel of de werkwijze bijzondere aandacht rechtvaardigen.

1.2.1.2 Single Supervisory Mechanism (Globaal Toezichtsmechanisme of GTM)⁴

De effectieve inwerkingtreding van het GTM, dat voornamelijk tot doel heeft om de soliditeit en de instandhouding van de Europese banken te verzekeren en de integratie en financiële stabiliteit in Europa te versterken, is van start gegaan op 4 november 2014.

De GTM-verordening vertrouwt aan de ECB belangrijke opdrachten toe die verband houden met het prudentieel beleid, zonder afbreuk te doen aan het Unierecht. De verantwoordelijkheden van de ECB hebben betrekking op de instellingen die als belangrijk worden beschouwd, dit betekent dat voldaan moet worden aan een aantal criteria.

De ECB zal erop moeten toezien dat de kredietinstellingen de door CRD IV en CRR (Capital Requirements Regulation) vastgelegde minimale prudentiële vereisten naleven, met name inzake kapitaal, liquiditeit, governance of grote risico's. Zo zal zij erover moeten waken dat de instellingen voldoende eigen vermogen aanhouden in overeenstemming met de minimale prudentiële regels, maar ook in het licht van hun intrinsieke risicoprofiel.

De ECB zal tevens tot taak hebben de kwalitatieve vereisten toe te passen die moeten garanderen dat de kredietinstellingen beschikken over degelijke governancestructuren, -processen en -mechanismen.

⁴ Bron: Verslag 2013 NBB "Prudentiële regelgeving en prudentieel toezicht."
http://www.nbb.be/doc/ts/Publications/NBBreport/2013/NL/T1/verslag2013_TIII.pdf

Als gevolg van het grote marktaandeel in België van de financiële groepen die voldoen aan de criteria om als belangrijke banken te worden aangemerkt, zal de Bank zeer nauw betrokken zijn bij de tenuitvoerlegging van het GTM. Ongeveer 95% van de totale activa van de sector wordt immers aangehouden bij Belgische kredietinstellingen die als belangrijke instellingen worden beschouwd, en die derhalve vanaf 4 november 2014 onder de bevoegdheid van de ECB vallen.

Voor de banken die als minder belangrijk worden beschouwd en voor de instellingen die niet onder het toezicht van de ECB vallen, zoals de bijkantoren buiten de EER, blijft de Bank volledig verantwoordelijk voor de eindbeslissingen. De toezichtsmethodes zullen evenwel moeten worden geharmoniseerd met de methodes die werden ontwikkeld voor de als belangrijk beschouwde banken, rekening houdend met het evenredigheidsbeginsel.

De inwerkingtreding van het GTM zal tevens een invloed hebben op de instellingen die onder het rechtstreekse toezicht van de ECB staan. Terwijl de Bank het contactpunt zal blijven voor bepaalde specifieke dossiers, zoals het fit and proper-karakter van de bestuurders, zullen die instellingen zich voortaan tot de ECB moeten wenden voor de meeste taken, teneinde de gelijkvormige behandeling binnen het GTM te waarborgen.

1.2.1.3 *Asset Quality Review*⁵

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft in november 2014 de toezichtstaken binnen het Gemeenschappelijk Toezichtsmechanisme (SSM) volledig op zich genomen. In voorbereiding daarop heeft de ECB een alomvattende beoordeling (Comprehensive Assessment of CA) bij 130 banken uitgevoerd. De doelstellingen van deze beoordeling waren:

- het versterken van de bankbalansen door de vastgestelde problemen te verhelpen via de noodzakelijke herstelmaatregelen;
- het vergroten van de transparantie door de kwaliteit van de informatie over de conditie van de banken te verbeteren;
- het bevorderen van vertrouwen door alle belanghebbenden te verzekeren dat, na afronding van de vastgestelde herstelmaatregelen, banken goed gekapitaliseerd zijn.

De alomvattende beoordeling bestond uit twee onderdelen.

- de activakwaliteitsbeoordeling (asset quality review, ofwel AQR) was een tijdstipgebonden beoordeling van de nauwkeurigheid van de boekwaarde van de activa van banken per 31 december 2013 en vormde het startpunt voor de stresstest;
- de stresstest bood een toekomstgerichte beoordeling van de schokbestendigheid van de solvabiliteit van banken bij twee hypothetische scenario's, waarin tevens nieuwe informatie uit de AQR was verwerkt.

⁵ Bronnen:

- Nationale Bank van België, perscommuniqué van 26 oktober 2014 “Resultaten van de uitgebreide beoordeling (Comprehensive assessment) van de Belgische banken” <http://www.nbb.be/doc/ts/enterprise/press/2014/cp141026Nl.pdf>
- Europese Centrale Bank, “Eindverslag van de alomvattende beoordeling, oktober 2014” <https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/aggreatereportonthecomprehensiveassessmentexsum201410.nl.pdf>

Bij de AQR werd de huidige boekhoudkundige en prudentiële regelgeving in acht genomen, waaronder de CRR/CRD IV-kapitaalvereisten. Op sommige terreinen resulteerde de ECB methodologie in aanvullende prudentiële boekhoudkundige voorschriften om te zorgen voor consistentie en een voldoende conservatieve benadering. De resultaten zijn van prudentiële aard.

Er zijn AQR-aanpassingen verricht, vaak in gevallen waarin banken geen boekhoudkundige regels overtraden. De verwachting is echter dat veel banken een groot deel van deze wijzigingen zullen overnemen in hun boeken. Voorbeelden van terreinen waarbinnen aanvullende voorschriften werden gegeven, zijn de zogeheten "impairment triggers", de berekening van afzonderlijke specifieke voorzieningen en onderpandwaarderingen, en de Credit Valuation Adjustments (CVA) voor OTC derivaten.

De prudentiële en boekhoudkundige implicaties zullen door de nieuwe Gezamenlijke Toezichtsteams (Joint Supervisory Teams of JST's) worden beoordeeld, samen met de kwalitatieve conclusies van de beoordeling ten aanzien van bijvoorbeeld de deugdelijkheid van de interne processen van banken. Dit zal betekenen dat zelfs waar banken aanpassingen niet in hun rekeningen hebben overgenomen, alle conclusies zullen worden meegenomen in lopend toezicht en in kapitaalvereisten.

Zes Belgische instellingen namen deel aan de CA. Het betreft Axa Bank Europe, Argenta, Belfius, Dexia, KBC Group, en Bank of New York Mellon. Het dient ook opgemerkt dat verschillende banken, waaronder BNP Paribas Fortis en ING België, aan de CA werden onderworpen via hun moederonderneming. Noteer eveneens dat Bank Degroof in een volgende fase eveneens werd toegevoegd aan de instellingen die onder het toezicht staan van de ECB.

Uit de activa kwaliteitsbeoordeling is gebleken dat de boekhoudkundige praktijken van de Belgische banken doorgaans voorzichtig zijn en in overeenstemming zijn met de internationale boekhoudnormen, wat in het bijzonder tot uiting komt in een toereikend niveau van de voorzieningen op de kredietportefeuilles.

De prudentiële aanpassingen als gevolg van de AQR zijn dus beperkt gebleven, en bedroegen 0.45%⁶ van de Common Equity Tier 1 Ratio (CET1-ratio) in België. Deze aanpassingen vloeiden voornamelijk voort uit de restrictieve regels die worden gehanteerd in de oefening, en stellen de jaarrekeningen van de kredietinstellingen niet in vraag. De AQR heeft evenwel een aantal onvolkomenheden aan het licht gebracht, met name op het vlak van de gegevenskwaliteit en de methodes die gebruikt worden voor de waardering van activa en vastgoedonderpanden. De Bank verwacht van de Belgische instellingen dat ze erop toezien in de eerstvolgende maanden tegemoet te komen aan de aandachtspunten die de AQR geïdentificeerd heeft.

Uit de resultaten van de stresstest blijkt dat de instellingen over een comfortabel kapitaalniveau beschikken in het basisscenario, en goed bestand zijn tegen ernstige schokken, zoals deze die in het ongunstige scenario zijn opgenomen. De oefening wijst echter uit dat het van belang is dat de inkomens- en financieringsstructuur in de Belgische banksector verder gediversifieerd wordt. Daarenboven dienen de banken lessen te trekken uit deze oefening en verder na te denken over de richting die zij willen geven aan hun businessmodel. Om tot een duurzaam winstgevendheidsniveau te komen en de Belgische economie te ondersteunen, zullen zij hun herstructurerings- en rationaliseringsinspanningen moeten voortzetten.

⁶ Met Dexia erbij zou dit 0,48% zijn geweest.

Hierbij is het nuttig in herinnering te brengen dat de aanpassingen aan het kernkapitaal gebaseerd zijn op de door de ECB gehanteerde methodieken ten behoeve van de AQR. De Bank verwacht dat de betrokken kredietinstellingen onderzoeken welke gevolgen deze prudentiële aanpassingen van het kernkapitaal hebben voor de financiële verslaggeving over 2014 conform IFRS. De Bank verwacht dat de betrokken instellingen materiële wijzigingen die voortvloeien uit de AQR, zoals stelselwijzigingen, schattingswijzigingen, fouterstel en aanpassingen in het vereiste kapitaal goed uitleggen in de financiële verslaggeving 2014.

De Bank zal de commissarissen van de betrokken instellingen nauw betrekken bij de opvolging van de bevindingen die geformuleerd werden naar aanleiding van de AQR, alsook bij de opvolging van de uitvoering van de actieplannen die de betrokken instellingen dienen uit te werken, naar gelang.

1.2.1.4 Periodieke staten, tabellen die bijzondere aandacht vereisen en bijkomend in het verslag op te nemen aanvullende bevestigingen

Circulaire NBB_2012_16 van 21 december 2012 “Medewerkingsopdracht van de erkend commissarissen” (circulaire NBB_2012_16) bevat voor een aantal sectoren onder toezicht, waaronder de sector van de kredietinstellingen, een overzicht van tabellen die bijzondere aandacht verdienen daar de Bank deze tabellen onder meer gebruikt voor de opvolging van specifieke bankrisico’s waarbij een onderscheid wordt gemaakt naargelang het statuut van de kredietinstelling (instellingen naar Belgisch recht, bijkantoren in België van niet-EER kredietinstellingen, bijkantoren in België van EER kredietinstellingen, ...).

Bovendien voorziet circulaire NBB_2012_16 dat de revisoren in hun verslag aangaande de periodieke staten tevens aanvullende bevestigingen dienen op te nemen aangaande de naleving van de vereisten met betrekking tot de opstelling van bepaalde tabellen die door de Bank worden gebruikt in het kader van het toezicht op de naleving van de normen en verplichtingen inzake het aan te houden eigen vermogen.

Het overzicht van de tabellen die een bijzondere aandacht vereisen evenals het overzicht van de aanvullend op te nemen bevestigingen werd niet meer geactualiseerd na 21 december 2012 niettegenstaande het feit dat de rapporteringsverplichtingen van de instellingen na deze datum op tal van punten werden aangepast onder meer ingevolge de gefaseerde omzetting van de CRD IV richtlijn. Ingevolge deze aanpassingen werden bepaalde tabellen vervangen door nieuwe tabellen, werden eveneens nieuwe tabellen ingelast en zijn bepaalde tabellen niet langer van toepassing.

Circulaire NBB_2012_16 verduidelijkt dat de door de erkende revisoren te beoordelen tabellen (periodieke staten) die tabellen zijn die vermeld zijn op de door de Bank opgestelde “rapporteringsfiche”.

Ingevolge de gewijzigde rapporteringsverplichtingen dienen de revisoren voor de aanvang van hun werkzaamheden kennis te nemen van de gewijzigde rapporteringsverplichtingen en bijzondere aandacht te schenken aan de opmaak van de in de loop van 2014 aan de “rapporteringsfiche” toegevoegde tabellen.

Hierbij is het nuttig in herinnering te brengen dat de Bank in circulaire NBB_2012_16 heeft aangegeven dat alle COREP tabellen en alle kerntabellen van FINREP, evenals alle aanvullende tabellen betreffende de aard en de waardering van de financiële activa en passiva, de tabellen betreffende de verbonden partijen bijzondere aandacht vereisen.

1.2.1.5 *Verslaggeving per einde boekjaar*

De revisoren dienen hun verslagen, tot nader order, te richten aan de Bank. De inwerkingtreding van de GTM heeft voorlopig geen onmiddellijke invloed op de bestaande rapporteringsverplichtingen.

De Bank heeft recentelijk wel laten verstaan het op prijs te stellen mochten de commissarissen van de Belgische kredietinstellingen, die onder het rechtstreekse toezicht van de ECB vallen, hun verslagen opstellen in het Engels daar dit de doorstroming van informatie naar de ECB vergemakkelijkt. Bij uitbreiding stelt de Bank voor dat de commissarissen van de Belgische banken die dochterondernemingen zijn van buitenlandse banken, die onder het rechtstreekse toezicht van de ECB vallen, hun verslagen eveneens in het Engels opstellen.

Het IREFI zal vertalingen van de modelverslagen ter beschikking stellen van de erkende revisoren.

1.2.1.6 *Wijziging van de KB's op de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening ("country by country reporting")*

Het KB van 27 november 2014 tot wijziging van de KB's op de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening van de kredietinstellingen, de beleggingsondernemingen en de beheervenootschappen van instellingen voor collectieve belegging werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 5 december 2014.

Het KB strekt ertoe artikel 89 van richtlijn 2013/36/EU om te zetten in Belgisch recht. Artikel 89 beoogt de transparantie te versterken van de instellingen in de verschillende landen waar ze een vestiging hebben door hen te verplichten diverse informatie op geconsolideerde basis openbaar te maken, uitgesplitst per land. Betreffende informatie dient eveneens openbaar gemaakt te worden door de geïsoleerde instellingen die geen geconsolideerde jaarrekening opstellen maar wel buitenlandse activiteiten hebben. Hiertoe wordt een nieuwe staat nr. XXXI toegevoegd als toelichting in te voegen bij de jaarrekening. Deze nieuwe staat dient slechts ingevuld te worden door de kredietinstellingen en bepaalde beleggingsondernemingen.

De Bestuursraad heeft in haar bericht IREFI 2014-8 reeds uitvoerig gecommuniceerd over de inhoud van het ontwerp van KB.

1.2.1.7 *Targeted Longer-Term Refinancing Operations (TLTRO's)*

Op 5 juni 2014 heeft de Governing Council van de ECB besloten een reeks van TLTRO's uit te voeren, met als doel de kredietverlening aan de niet-financiële private sector te ondersteunen. Het rechtsinstrument, dat de basis vormt voor de serie TLTRO's, is het besluit van de ECB van 29 juli 2014 betreffende met gerichte langerlopende herfinancieringstransacties verband houdende maatregelen (het besluit van de ECB)⁷.

Voor de instellingen die deelnemen aan de TLTRO's gelden specifieke rapporteringsverplichtingen ten aanzien van de Bank⁸.

Het besluit van de ECB bepaalt tevens dat de gerapporteerde gegevens op accuratesse dienen gecontroleerd te worden en dat deze controle kan gedaan worden binnen de context van de jaarlijkse audit⁹.

⁷ http://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/oj_jol_2014_258_r_0006_nl_txt.pdf

⁸ Het besluit van de ECB, artikel 8, Rapporteringsverplichtingen.

⁹ Het besluit van de ECB, artikel 8.8, Rapporteringsverplichtingen.

Het IREFI pleegt momenteel overleg met de Bank aangaande de controleverplichting waarnaar verwezen wordt in het besluit van de ECB.

1.2.2 Verzekerings- en herverzekeringsondernemingen

1.2.2.1 *Maatregelen ter voorbereiding van Solvabiliteit II*

De Bank heeft in het kader van de voorbereiding van Solvabiliteit II een aantal belangrijke circulaire's uitgebracht in 2013 en 2014.

Circulaire NBB_2014_02 betreffende de vereisten inzake het indienen van informatie bij de Bank in het kader van de maatregelen ter voorbereiding van Solvabiliteit II (circulaire NBB_2014_02) bepaalt in "Rubriek III. Samenwerking met de erkende commissarissen" dat de commissarissen alle kwantitatieve en beschrijvende informatie die de verzekerings- en herverzekeringsondernemingen en –groepen aan de Bank moeten verstrekken op grond van betreffende circulaire dienen te verifiëren, en hun bevindingen aan haar dienen mee te delen.

De beoordeling door de commissarissen van de door de verzekerings- en herverzekeringsondernemingen en verzekerings- en herverzekeringsgroepen naar Belgisch recht aan de Bank te verstrekken informatie in het kader van de maatregelen ter voorbereiding van Solvabiliteit II is meer in detail toegelicht in bericht IREFI 2014-9.

1.2.2.2 *Aanpassing van het KB van 17 november 1994 over de jaarrekening van verzekeringsondernemingen (KB van 17 november 1994)*

Het KB van 9 oktober 2014 tot wijziging van het KB van 17 november 1994 (KB van 9 oktober 2014) scherpt onder meer de regels aan waarvan de toepassing praktische problemen opleverde. Het KB van 9 oktober 2014 maakt het KB van 17 november 1994 tevens van toepassing op de herverzekeringsondernemingen.

De wijzigingen die bedoeld zijn om de bepalingen van het KB van 17 november 1994 aan te scherpen betreffen onder meer:

- artikel 27bis, § 4 van het KB van 17 november 1994 over de arbitrageverrichtingen. De voorgestelde wijziging strekt ertoe de definitie van dit soort verrichtingen beter te doen overeenstemmen met de boekhoudkundige doelstelling van deze bepaling;
- artikel 31 van het KB van 17 november 1994 om de prudentie te vergroten die vereist is voor de waardering van de vastrentende effecten en vorderingen die onder de beleggingen zijn opgenomen.

Bovendien voert het KB van 9 oktober 2014 bij de jaarrekening een aanvullende toelichting in "*Afgeleide financiële instrumenten die niet gewaardeerd worden op basis van de reële waarde*"(staat 3bis).

De nieuwe voorschriften gelden al voor het boekjaar dat lopende is op 20 oktober 2014.

1.2.2.3 Circulaire “Rapportering liquiditeit”

De Bank heeft een ontwerp van circulaire voorbereid dat voorziet in een uitbreiding van de prudentiële rapportering teneinde een volledige en geïntegreerde opvolging van het liquiditeitsrisico van de levensverzekeringsmaatschappijen mogelijk te maken. Het ontwerp van circulaire regelt de inzameling van de gegevens voor de opvolging van het liquiditeitsrisico.

Het ontwerp van circulaire voorziet dat de rapportering van de vereiste gegevens met betrekking tot het eerste kwartaal van 2015 en het laatste kwartaal van 2014 beschikbaar dient gesteld te worden tegen uiterlijk 30 april 2015.

Deze nieuwe rapportering zal deel uitmaken van de door de commissarissen per 31 december 2014 te beoordelen periodieke staten.

1.2.2.4 MiFID-gedragsregels voor de verzekeringssector

Conform de artikelen 7 en 19 van de wet van 30 juli 2013 tot versterking van de bescherming van de afnemers van financiële producten en diensten alsook van de bevoegdheden van de FSMA en houdende diverse bepalingen (de wet van 30 juli 2013) werden de MiFID-gedragsregels met ingang van 30 april 2014 uitgebreid tot de verzekeringssector. Circulaire FSMA_2014_02 van 16 april 2014 “Wijziging van de wet van 27 maart 1995 en uitbreiding van de MiFID-gedragsregels tot de verzekeringssector geeft toelichting bij de belangrijkste gevolgen van die uitbreiding van de MiFID-gedragsregels.

Artikel 40quater van de wet van 9 juli 1975 noch circulaire FSMA_2014_02 voorzien in een tussenkomst vanwege de revisoren op het vlak van het toezicht op de naleving door de geïntegreerde ondernemingen van de MiFID bepalingen.

1.2.2.5 Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971

Artikel 4 van het KB van 30 december 1976 tot uitvoering van sommige bepalingen van artikel 59quater van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 (KB van 30 december 1976) bepaalt dat de verzekeringsondernemingen bij het Fonds voor arbeidsongevallen binnen de drie maanden na het verstrijken van ieder dienstjaar een aangifte moeten indienen welke gegevens bevat aangaande onder meer de uitgegeven en nog te innen premies.

Het KB van 13 juli 2014 tot wijziging van het KB van 30 december 1976 tot uitvoering van sommige bepalingen van artikel 59quater van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 (KB van 13 juli 2014) voorziet dat deze aangifte voor “certificatie” moet worden voorgelegd aan een erkend revisor. Ook de overeenkomstig artikel 7 van het KB van 30 december 1976 berekende reservefondsen moet ter certificatie worden voorgelegd aan een erkend revisor. De certificatie moet worden overgemaakt aan het Fonds binnen de drie maanden na het overmaken van de aangifte.

De werkgroep verzekeringen zal een bericht voorbereiden ten behoeve van de erkende revisoren waarin deze nieuwe tussenkomst nader zal worden toegelicht.

1.2.3 Betalingsinstellingen en instellingen voor elektronisch geld

De Bank organiseerde een publieke consultatie in verband met 4 ontwerpen van circulaire gericht aan de betalingsinstellingen en de instellingen voor elektronisch geld. De consultatie liep tot 4 januari 2015.

De ontwerp-circulaires bevatten een beperkt aantal aanpassingen aan bestaande mededelingen die zowel het prudentieel statuut van betalingsinstellingen en instellingen voor elektronisch geld als het vrijstellingsbeleid van de Bank nader omkaderen.

1.3 Instellingen onder toezicht van de FSMA

1.3.1 Instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening (IBP's)

Zoals reeds eerder medegedeeld heeft de werkgroep instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening in 2013 haar medewerking verleend bij de opstelling door de FSMA van richtlijnen aan de commissarissen van IBP's. De bestuursraad van het IREFI heeft op 14 april 2014 een advies uitgebracht aangaande de ontwerprichtlijnen.

De FSMA heeft eveneens richtlijnen opgesteld aangaande de taken en verantwoordelijkheden van de aangewezen actuaire. De finalisatie van deze laatste richtlijnen heeft naar verluidt vertraging opgelopen waardoor de finalisatie van de richtlijnen aan de commissarissen eveneens vertraging heeft opgelopen.

De FSMA geeft er de voorkeur aan beide circulaires gelijktijdig te finaliseren temeer daar de FSMA in de circulaires een samenwerking voorziet tussen de commissaris en de aangewezen actuaire.

De Bestuursraad wenst haar leden in afwachting van de finalisatie van de richtlijnen aan de commissarissen van de IBP's er echter wel op te wijzen dat:

- de controle van de jaarrekeningen afgesloten na 15 december 2014 dient te gebeuren overeenkomstig de Internationale Controlestandaarden (ISA's);
- in het geval de commissaris wenst te steunen op een deskundige zijnde de door de IBP aangewezen actuaire (aangewezen actuaire) dan wel de door de commissaris aangestelde actuaire (aangestelde actuaire) dient de commissaris strikte regels na te volgen (ISA 620 en ISA 500);
- de ISA's vereisen dat de commissaris zelf voldoende werkzaamheden uitvoert om zelf voldoende en geschikte controle informatie te verkrijgen om zijn oordeel op te baseren. Gelet op de verantwoordelijkheid van de commissaris biedt het schriftelijk verslag van de aangewezen of aangestelde actuaire op zich geen voldoende basis om te kunnen komen tot een deugdelijke grondslag voor het oordeel over de toereikendheid van de technische voorzieningen als onderdeel van de controle van de jaarrekening of de periodieke staten;
- de verslagen de bevindingen en de beoordelingen van de commissarissen duidelijk dienen weer te geven. Het is in dit verband wenselijk alle bevindingen en beoordelingen onder te brengen in een specifiek punt van het verslag en dit ter bevordering van de leesbaarheid van de verslagen.

De FSMA heeft op 15 december 2014 circulaire FSMA_2014_14 "Jaarrekening van de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening uitgebracht (circulaire FSMA_2014_14). Deze circulaire vervangt circulaire CBFA_2008_15 van 1 juli 2008. Circulaire FSMA_2014_14 verschaft meer duidelijkheid over een aantal bepalingen inzake de jaarrekening van de IBP's teneinde het opstellen van de jaarrekening te vergemakkelijken en de transparantie van deze rapportering te verbeteren. Circulaire FSMA_2014_14 gaat in op deze rubrieken van de jaarrekening die vatbaar zijn voor interpretatie of kunnen leiden tot een afwijkende toepassing.

1.3.2 Gereguleerde vastgoedvennootschappen

Vastgoedbeveks kunnen zich ingevolge de publicatie in het Belgisch Staatsblad van 30 juni 2014 van de wet van 12 mei 2014 betreffende de gereguleerde vennootschappen (wet van 12 mei 2014) omvormen tot gereguleerde vastgoedvennootschap. De vastgoedbeveks hadden tot uiterlijk 17 november 2014 de tijd om hun aanvraag tot omvorming in te dienen bij de FSMA. Vastgoedvennootschappen die zich niet hebben omgevormd zullen, vanaf de inwerkingtreding van de wet betreffende de alternatieve instellingen voor collectieve belegging en hun beheerders, door hun statuut van instelling voor collectieve belegging als alternatieve beleggingsinstellingen worden beschouwd, en aan de bijkomende wettelijke omkadering van deze instellingen moeten voldoen.

Het koninklijk besluit van 13 juli 2014 met betrekking tot de gereguleerde vastgoedvennootschappen regelt onder meer het statuut van de openbare gereguleerde vastgoedvennootschappen.

De wet van 12 mei 2014 voorziet voor de openbare gereguleerde vastgoedvennootschappen in een medewerking door de commissaris aan het prudentieel toezicht.

Het revisoraal toezicht van de openbare gereguleerde vastgoedvennootschappen wordt behandeld in Hoofdstuk IV, Afdeling 2 (artikel 55 tot en met artikel 61) van de wet van 12 mei 2014.

De FSMA heeft recentelijk een circulaire uitgebracht aangaande de medewerkingsopdracht van de commissarissen aan het prudentieel toezicht van onder meer de openbare gereguleerde vastgoedvennootschappen (circulaire FSMA_2014_17 van 19 december 2014). Deze circulaire beschrijft de modaliteiten van de medewerkingsopdracht van de commissarissen op de volgende vlakken:

- de werkzaamheden en de verslaggeving over de periodieke staten en verslagen, zesmaandelijks en per einde jaar;
- de beoordeling van de interne controlemaatregelen en de verslaggeving hieromtrent;
- de verslaggeving aan de FSMA; en
- de informatie-uitwisseling tussen de commissarissen en de FSMA, inclusief de signaalfunctie.

De gereguleerde vastgoedvennootschappen vallen, gezien de recente datum waarop hun statuut geregeld werd, niet onder het toepassingsgebied van de specifieke norm inzake medewerking aan het prudentieel toezicht. De Bestuursraad is echter van oordeel dat, gezien de medewerkingsopdracht in overeenstemming is met hetgeen voorzien is in de toezichtwetten van instellingen die wel onder het toepassingsgebied van de specifieke norm vallen, de commissarissen van de openbare gereguleerde vastgoedvennootschappen hun werkzaamheden bij voorkeur dienen uit te voeren overeenkomstig betreffende norm.

Gelieve te noteren dat er momenteel, naast de jaarrekening en de verslagen, geen bijkomende specifieke periodieke staten door de openbare gereguleerde vastgoedvennootschappen dienen opgemaakt te worden.

Wat de beoordeling van de interne controlemaatregelen betreft voorziet circulaire FSMA_2014_17 dat het verslag van de effectieve leiding, naast de kennis en de documentatie opgesteld in het kader van de privaatrechtelijke opdracht, een van de belangrijkste elementen is voor de beoordeling door de commissaris van de interne controle. De Bestuursraad gaat ervan uit dat de principes inzake de beoordeling van de interne

controle vervat in circulaire FSMA_2012_04 van 14 februari 2012¹⁰, alhoewel deze circulaire niet formeel van toepassing werd verklaard op de openbare geregementeerde vastgoedvennootschappen, wel degelijk van toepassing zijn.

Het IREFI zal, in overleg met de FSMA, specifieke modelverslagen opstellen die tijdig aan de leden zullen worden overgemaakt.

1.3.3 Alternatieve instellingen voor collectieve belegging (AICB's) en hun beheerders (beheerders van AICB's)

De wet van 19 april 2014 voorziet in een uitgebreid nieuw wettelijk kader voor beheerders van alternatieve instellingen voor collectieve belegging. Veel van deze beheerders waren voordien ongereguleerd maar worden nu mogelijk onderworpen aan een uitgebreid nieuw wettelijk regime.

De wet van 19 april 2014 betreffende de alternatieve instellingen voor collectieve belegging en hun beheerders (wet van 19 april 2014) trad op 27 juni 2014 in werking¹¹. De wet van 19 april 2014 voorziet in een medewerking door de commissarissen van AICB's en beheerders van AICB's aan het prudentieel toezicht.

Het revisoraal toezicht wordt behandeld in Deel V, Boek III van de wet van 19 april 2014 (artikelen 350 tot en met 358).

De FSMA heeft recentelijk een circulaire uitgebracht aangaande de medewerkingsopdracht van de commissarissen die in functie zijn bij onder meer:

- beheervenootschappen van ICB's naar Belgisch recht die worden beheerst door de wet van 3 augustus 2012 betreffende de ICB's die voldoen aan de voorwaarden van Richtlijn 2009/65/EG en de instellingen voor belegging in schuldvorderingen;
- beheervenootschappen van ICB's die openbare alternatieve instellingen voor collectieve belegging (AICB's) naar Belgisch recht beheren die worden beheerst door de wet van 19 april 2014;

(circulaire FSMA_2014_17 van 19 december 2014).

Circulaire FSMA_2014_17 vervangt met onmiddellijke ingang circulaire CBFA_2009_19 van 8 mei 2009 "Medewerkingsopdracht van de erkende commissarissen" (circulaire CBFA_2009_19) voor wat betreft de medewerking aan het prudentieel toezicht van beheervenootschappen.

Circulaire FSMA_2014_17 beschrijft de modaliteiten van de medewerkingsopdracht van de commissarissen op de volgende vlakken:

- de werkzaamheden en de verslaggeving over de periodieke staten en verslagen, zesmaandelijks en per einde jaar;
- de beoordeling van de interne controlemaatregelen en de verslaggeving hieromtrent;
- de verslaggeving aan de FSMA; en
- de informatie-uitwisseling tussen de commissarissen en de FSMA, inclusief de signaalfunctie.

¹⁰ Het verslag van de effectieve leiding inzake de beoordeling van de interne controle, het verslag van de effectieve leiding inzake de beoordeling van de interne controle betreffende beleggingsdiensten en -activiteiten en de verklaring van de effectieve leiding inzake de periodieke staten.

¹¹ Bepaalde aspecten van de wet van 19 april 2014 zijn nader toegelicht in punt 3.4 van dit document.

De medewerking aan het prudentieel toezicht van beheervenootschappen van ICB's valt onder het toepassingsgebied van de specifieke norm inzake medewerking aan het prudentieel toezicht. De medewerking aan het prudentieel toezicht van AICB's valt daarentegen, net als de medewerking aan het prudentieel toezicht van ICB's, momenteel niet onder het toepassingsgebied van de specifieke norm.

De medewerking aan het prudentieel toezicht van beheervenootschappen van AICB's is vergelijkbaar met de eerdere richtlijnen inzake de medewerking aan het prudentieel toezicht van beheervenootschappen van ICB's. Circulaire CBFA_2009_19 vereiste echter een bijwerking ingevolge:

- de opheffing en de vervanging van de wet van 20 juli 2004 betreffende bepaalde vormen van collectief beheer van beleggingsportefeuilles door de wet van 3 augustus 2012; en
- de uitbreiding van het toepassingsgebied van de circulaire naar eveneens de beheerders van AICB's.

De FSMA heeft op 1 september 2014 een circulaire uitgebracht (circulaire FSMA_2014_09) aangaande de rapporteringsverplichtingen van de beheerders van alternatieve instellingen voor collectieve belegging ten aanzien van de FSMA. Deze circulaire informeert de in België vergunde of geregistreerde beheerders van AICB's over de inhoud en de overleggingsmodaliteiten van de rapportering die zij aan de FSMA moeten bezorgen conform de wet van 19 april 2014.

Wat de beoordeling van de interne controle van de beheervenootschappen van ICB's en AICB's betreft verwijst circulaire FSMA_2014_17 naar circulaire FSMA_2012_04 van 14 februari 2012 voor wat betreft de wijze waarop de effectieve leiding verslag dient uit te brengen aan de FSMA en de commissarissen aangaande de beoordeling van de interne controle.

Circulaire FSMA_2014_17 bevat geen expliciete verwijzing naar circulaire CBFA_2011_07 van 14 februari 2011, "De verslaggeving van de effectieve leiding van zelfbeheerde ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming en van beheervenootschappen van ICB's inzake de beoordeling van het intern controlesysteem en de verklaring van de effectieve leiding van ICB's met een veranderlijk aantal rechten van deelneming inzake de periodieke verslagen en statistieken" (circulaire CBFA_2011_07). Deze circulaire bevat voor beheervenootschappen van ICB's aanvullende toelichtingen inzake aspecten eigen aan het collectief beheer van ICB's bij de circulaire CBFA_2008_12 van 9 mei 2008 (vervangen door circulaire FSMA_2012_04) over de verwachtingen inzake de beschrijving en de beoordeling van de interne controle.

Aangenomen wordt dat de bepalingen van circulaire CBFA_2011_07 nog steeds van toepassing zijn op de beheervenootschappen van ICB's en bij uitbreiding eveneens van toepassing zijn op beheervenootschappen van AICB's.

Circulaire CBFA_2011_07 beveelt de effectieve leiding van beheervenootschappen van ICB's onder meer aan in hun verslag een specifiek gedeelte te wijden aan de significante interne controleprocessen die betrekking hebben op de beheertaken uitgeoefend voor rekening van ICB's. In circulaire CBFA_2011_07 wordt tevens gesteld dat het aangewezen is dat de effectieve leiding van de beheervenootschap een passende rapportering inzake de interne controle overmaakt aan de effectieve leiding van de ICB die haar heeft aangesteld en dit om de effectieve leiding van de ICB toe te laten te oordelen of de aangestelde beheervenootschap haar beheertaken, in het licht van de aard van de activiteiten van de ICB, op passende wijze organiseert.

De medewerking aan het prudentieel statut van AICB's wordt niet behandeld in circulaire FSMA_2014_17. Gezien de medewerking aan het prudentieel toezicht van AICB's vergelijkbaar is met de medewerking aan het prudentieel toezicht van ICB's kunnen de commissarissen van AICB's hun werkzaamheden uitvoeren overeenkomstig circulaire CBFA_2011_06 "Medewerkingsopdracht van de erkende commissarissen bij openbare instellingen voor collectieve belegging met een veranderlijk aantal rechten van deelneming".

1.3.4 Beheervennootschappen van ICB's

Zoals reeds vermeld onder punt 1.3.3 werd door de FSMA een nieuwe circulaire uitgebracht inzake de medewerking aan het prudentieel toezicht van beheervennootschappen van ICB's. Deze nieuwe circulaire is inhoudelijk in overeenstemming met de bepalingen van de eerdere circulaire (circulaire CBFA_2009_19). De bestuursraad verwijst hiervoor naar punt 1.3.3 voor een meer gedetailleerde toelichting.

2. VERSLAGGEVING AAN DE BANK EN DE FSMA

2.1 Inleiding

In deze rubriek worden, net als vorig jaar, bepaalde aspecten in herinnering gebracht inzake de uitwisseling van informatie tussen de commissarissen/revisoren en de toezichthouders. De informatie-uitwisseling is ruimer dan de periodieke verslaggeving aangaande de periodieke staten en de beoordeling van de interne controle.

Diverse toezichtswetten, de richtlijnen van de toezichthouders, de specifieke norm, evenals de ISAs voorzien in een tijdige mededeling van alle relevant geachte vaststellingen.

De toezichtswetten voorzien tevens dat de commissarissen/revisoren de toezichthouders kopieën dienen te bezorgen van de mededelingen die zij aan de leiders van de instellingen richten en die betrekking hebben op zaken die van belang zijn voor het toezicht dat zij uitoefenen.

De inwerkingtreding van het Globaal Toezichtsmechanisme waarnaar verwezen wordt in punt 1.2.1.2 van dit bericht heeft voorlopig geen gevolgen op de verslaggeving van de commissarissen/revisoren die actief zijn bij de controle van instellingen waarvan het toezicht per 4 november 2014 werd overgedragen aan de ECB. De bestaande richtlijnen inzake de medewerking aan het prudentieel toezicht blijven voorlopig van kracht.

2.2 Signaalfunctie

Diverse toezichtswetten bepalen dat de commissaris/revisor op eigen initiatief verslag dient uit te brengen bij de toezichthouders van zodra hij kennis krijgt van onder meer beslissingen, feiten of ontwikkelingen die de positie van de instelling financieel of op het vlak van haar administratieve en boekhoudkundige organisatie of van haar interne controle op betekenisvolle wijze kunnen beïnvloeden, of feiten die kunnen leiden tot een weigering van de certificering van de jaarrekening of het formuleren van voorbehoud.

De modaliteiten inzake de uitwisseling van informatie tussen de toezichthouders en de commissarissen/revisoren zijn nader toegelicht in de richtlijnen van de toezichthouders¹².

Niettegenstaande er met betrekking tot de signaalfunctie geen nieuwe ontwikkelingen zijn is het nuttig in herinnering te brengen dat de toezichthouders zeer veel belang hechten aan het tijdig signaleren van feiten of ontwikkelingen die van belang kunnen zijn voor de toezichthouders. Het tijdig uitwisselen van informatie is een essentieel onderdeel van de medewerking aan het prudentieel toezicht.

¹² Circulaire NBB_2012_16 van 21 december 2012 « Medewerkingsopdracht van de erkend commissarissen », E. Informatie-uitwisseling tussen de NBB en de erkend commissarissen.

Circulaire CBFA_2011_06 van 14 februari 2011 « Medewerkingsopdracht van de erkende commissarissen bij openbare instellingen voor collectieve belegging met een veranderlijk aantal rechten van deelneming », G. Informatie-uitwisseling tussen de CBFA en de erkende commissarissen.

2.3 Beoordeling van de periodieke staten

Hoewel noch de richtlijnen van de toezichhouders noch de specifieke norm expliciet voorzien in de rapportering van bevindingen is het toch belangrijk bepaalde beginselen inzake de communicatie met de met governance belaste personen in herinnering te brengen.

ISA 260 “Communicatie met de met governance belaste personen” voorziet met name dat de auditor onder meer volgende aangelegenheden dient mede te delen aan de met governance belaste personen¹³:

- de zienswijze van de auditor over significante kwalitatieve aspecten met betrekking tot de praktijken inzake de administratieve verwerking van de entiteit, met inbegrip van de grondslagen voor financiële verslaggeving, de schattingen en de in de financiële overzichten opgenomen toelichtingen;
- indien van toepassing, dient de auditor aan de met governance belaste personen uit te leggen waarom hij een significante praktijk inzake administratieve verwerking, die aanvaardbaar is overeenkomstig het van toepassing zijnde stelsel inzake financiële verslaggeving, niet beschouwd als de meest passende in de specifieke omstandigheden;
- eventuele bij de controle aan de orde gekomen significante aangelegenheden die met de effectieve leiding werden besproken of onderwerp van correspondentie met de effectieve leiding zijn geweest;
- schriftelijke bevestigingen die de auditor heeft gevraagd.

ISA 260¹⁴ bevat onder meer een gedetailleerde opsomming van aangelegenheden die medegedeeld dienen te worden aan de met governance belaste personen.

De diverse toezichtswetten alsook de richtlijnen van de toezichhouders voorzien dat de mededelingen die de commissarissen/revisoren overeenkomstig ISA 260 richten aan de personen die met governance zijn belast tevens aan de toezichhouders dienen medegedeeld te worden.

2.4 Beoordeling van de interne controle

De diverse toezichtswetten bepalen dat de commissarissen/revisoren de interne controlemaatregelen die de instellingen hebben getroffen dienen te beoordelen en hun bevindingen ter zake aan de toezichhouders dienen mede te delen.

De rapportering van bevindingen in het kader van de beoordeling van de interne controlemaatregelen doet geen afbreuk aan de verplichting op eigen initiatief verslag uit te brengen van bepaalde beslissingen, feiten of ontwikkelingen waarvan de commissarissen/revisoren kennis hebben gekregen (zie punt 2.2).

De toelichting bij de specifieke norm¹⁵ verduidelijkt dat enkel bevindingen die naar het oordeel van de commissaris/revisor relevant worden geacht bij de uitoefening van het prudentieel toezicht aan de toezichhouders dienen medegedeeld te worden.

¹³ ISA 260, paragraaf 16. De met governance belaste personen omvatten tevens de organisaties met verantwoordelijkheid voor het uitoefenen van toezicht op de strategische richting van de entiteit en op de verantwoordingsplicht van de entiteit (ISA 260, paragraaf 10).

¹⁴ ISA 260, paragrafen A9 – A27.

¹⁵ Toelichting 3.A.47.

De toelichting bij de specifieke norm bevat een niet exhaustieve opsomming¹⁶ van bevindingen die relevant kunnen zijn in het kader van het toezicht. De toelichting bij de specifieke norm verwijst onder meer naar bevindingen aangaande de niet naleving door de instelling van de bepalingen vervat in de circulaire inzake de verslaggeving van de effectieve leiding aangaande de beoordeling van het interne controlesysteem met betrekking tot onder meer:

- de voor de beoordeling van de interne controle gehanteerde methodiek en de in dit verband opgestelde documentatie;
- de inhoud van het verslag.

ISA 265 “Mededelen van tekortkomingen in de interne beheersing aan de met governance belaste personen en het management” voorziet dat de auditor significante tekortkomingen in de interne beheersing die hij tijdens de controle heeft geïdentificeerd, tijdig schriftelijk aan de met governance belaste personen dient mede te delen¹⁷ samen met een uitleg over de mogelijke gevolgen ervan¹⁸.

Diverse toezichtswetten alsook de richtlijnen van de toezichthouders voorzien dat de mededelingen die de commissarissen/revisoren overeenkomstig ISA 265 richten aan de personen die met governance zijn belast tevens aan de toezichthouders dienen medegedeeld te worden.

ISA 265¹⁹ bevat voorbeelden van aangelegenheden die de commissaris/revisor in overweging kan nemen bij het bepalen of een tekortkoming of combinatie van tekortkomingen in de interne controle een significante tekortkoming vormt, alsook indicatoren van significante tekortkomingen.

3. VERSLAGGEVING AAN HET WETTELIJK BESTUURSORGAAN

Het IREFI wenst in herinnering te brengen dat de diverse toezichtswetten bepalen dat de commissaris bij het wettelijk bestuursorgaan, in voorkomend geval via het auditcomité, verslag dient uit te brengen over de belangrijke zaken die bij de uitoefening van zijn wettelijke controle van de jaarrekening aan het licht zijn gekomen, en meer bepaald over ernstige tekortkomingen in de interne controle met betrekking tot de financiële verslaggeving.

¹⁶ Toelichting 3.A.49.

¹⁷ ISA 265, paragraaf 9.

¹⁸ ISA 265, paragraaf 11.

¹⁹ ISA 265, paragrafen A6 en A7.

4. PRIORITEITEN VERSLAGGEVING BEURSGENOTEERDE ONDERNEMINGEN

De ESMA heeft op 28 oktober 2014 een aantal prioritaire aandachtspunten gepubliceerd die door de Europese nationale toezichthouders zullen worden gehanteerd bij hun toezicht op de 2014 jaarrekeningen van beursgenoteerde ondernemingen²⁰.

Deze prioritaire aandachtspunten werden in samenspraak tussen ESMA en de Europese nationale toezichthouders vastgelegd onder meer om de consistente toepassing van de IFRS te bevorderen. De aandachtspunten hebben betrekking op de toepassing van de IFRS in verband met:

- de opmaak en voorstelling van de geconsolideerde financiële overzichten en de bijhorende toelichtingen;
- financiële verslaggeving door entiteiten die gezamenlijke overeenkomsten ("joint arrangements") hebben afgesloten en bijhorende toelichtingen;
- erkenning en waardering actieve belastinglatenties.

Genoteerde ondernemingen en hun commissarissen worden gevraagd naar behoren rekening te houden met deze aandachtspunten bij het opstellen en controleren van de jaarrekening over het boekjaar 2014.

* * * *

Aarzel niet mij, een ander Bestuurslid of Virgile Nijs (virgile.nijs@gmail.com) te contacteren, mocht u aangaande de inhoud van deze mededeling vragen of bedenkingen hebben.

Met de meeste hoogachting

Frank Verhaegen
Voorzitter

²⁰ Public Statement "European common enforcement priorities for 2014 financial statements".
http://www.esma.europa.eu/system/files/2014-1310_esma_sets_enforcement_priorities_for_listed_companies_financial_statements_final.pdf

